

Prestatie output Staatsbosbeheer 2012

Verslag prestatie-output Staatsbosbeheer 2012

Inleiding

Vóór de decentralisatie van het natuurbeleid naar de provincies verantwoordde Staatsbosbeheer de prestatieoutput aan het ministerie van EZ (v/h LNV). Sinds de decentralisatie in 2011 gaan de provincies over het natuurbeleid en realisatie en financiering daarvan. De wijze van verantwoording van Staatsbosbeheer over de prestatieoutput is vanaf dat moment onderdeel van de certificering natuurbeheer.

In het certificeringshandboek is vastgelegd dat Staatsbosbeheer een systeem van kwaliteitsbeoordeling van behoud en ontwikkeling van natuur en landschap heeft. Bij interne kwaliteitsbeoordelingen (IK's) wordt jaarlijks een deel van het beheersareaal beoordeeld op de geleverde prestatie. De betrouwbaarheid van IK's wordt aan de hand van een steekproef getoetst door audits van externe deskundigen wat betreft het gevoerde beheer, het beheerproces en de conclusies van IK's.

In de overgangsjaren van de decentralisatie (2011 -2012) heeft het ministerie van EZ Staatsbosbeheer verzocht over 2012 een kwalitatieve rapportage te leveren over het gevoerde beheer, vergelijkbaar met de rapportage over 2011. Deze rapportage treft u hierbij aan.

Er is gekozen voor die onderwerpen, die in 2012 een belangrijke invloed hadden op ons werk. In de beschrijving van die onderwerpen hebben we niet alleen gekeken wat er in 2012 speelde, maar is getracht om de dilemma's en de ontwikkelingen te beschrijven, die nu en in de toekomst ons werk zullen gaan beïnvloeden.

Impuls kap én verjonging

Staatsbosbeheer is in 2012 gestart met extra oogsten én verjongen gedurende de komende vijf jaar. Veel van onze multifunctionele bossen (ca. 80.000 ha) zijn aan verjonging toe. Naast verbetering van de functieervulling willen we continuïteit in houtproductie behouden.

Afgelopen decennia is het bosbeheer in het multifunctionele bos sterk gericht op de verhoging van natuur en recreatieve waarden; de productiefunctie is onderbelicht gebleven.

De afgelopen decennia hebben we maar een fractie van de jaarlijkse verjongingskap van 1% gerealiseerd. We streven naar een inhaalslag in bosverjonging door de komende 5 jaar door grofweg 2% van het bos per jaar te verjongen. Hierna gaan we over naar de beoogde 1% per jaar. In eerdere jaren heeft Staatsbosbeheer grofweg 300.000m³ hout per jaar geoogst. In 2012 heeft Staatsbosbeheer ca. 350.000 hout geoogst.

Staatsbosbeheer is zich bewust dat het kappen van bomen emoties oproept. Communicatie is integraal onderdeel van de verandering in het bosbeheer.

We weten dat vele regelmatige bezoekers het bos op hun duimpje kennen en elke kap en verandering opmerken. We hebben dus oog voor de beleving hiervan en houden rekening met bomen met een hoge recreatieve waarde zoals markante woudreuzen. We hebben in 2012 zowel de pers als bosbezoekers, omwonenden en politici in verschillende delen van het land laten zien wat we doen.

EHS, herijking en nieuwe financieringsgrondslag

In 2012 is in nauwe samenwerking met de provincies gewerkt aan de herijking van de EHS. Om te komen tot een goed functionerend netwerk van natuurgebieden heeft Staatsbosbeheer ook een landelijke analyse uitgevoerd die bij de provinciale herijkingsprocessen is ingebracht.

Ook is door Staatsbosbeheer actief meegedacht aan de financiering van de herijkte EHS. Dit is in de provincies op geheel verschillende manieren opgepakt. Voor Staatsbosbeheer was de omschakeling van 1 offerte naar het ministerie van EZ naar een subsidieaanvraag bij 12 provincies een grote opgave die met veel energie is opgepakt. Naast aanpassing van interne bedrijfsvoeringsprocessen is actief meegewerkt aan de provinciale natuurbeheertypenkaarten die de basis voor de subsidie gaan vormen.

Nieuwe media

In 2012 is er door Staatsbosbeheer veel aandacht besteed aan communicatie via diverse nieuwe en sociale media. In de eerste plaats is uitgebreid wat er al was; maar zijn we ook alerter geworden op toekomstige online ontwikkelingen en spelen daar op in. We stimuleren en faciliteren het ontstaan van *communities* rondom natuurgebieden, zorgen voor samenhang en herkenbaarheid in alle online middelen en we monitoren onze online prestaties regelmatig. Ook is er in 2012 geïnvesteerd in het opleiden en begeleiden van collega's die online actief zijn.

Via nieuwe media raken mensen meer, vaker en sneller bij ons werk en de natuur betrokken. Nieuwe media zijn meer dan een website en een YouTube-kanaal, het gaat om het gehele 'online landschap': websites, blogs, apps, sociale media als Twitter en Facebook, technologieën als Layar, en verschillende video- en fotokanalen.

Steeds vaker is Staatsbosbeheer betrokken bij onderwerpen die Twitteraars of facebookers zelf aandragen. Van houtkap tot restauraties, van populatiebeheer tot afvaldumpingen. Soms vangen we met 1 tweet een vervuiler in het bos of ontketenen we een mediahype rondom een vacature voor vogelwachters op Rottumeroog. Zo'n hype over die vogelwachters leidt ertoe dat het weblog van de boswachter over dit tot de verbeelding sprekende eiland door duizenden mensen wordt gevolgd. We merken dat bezoekers via de sociale media direct met onze boswachters communiceren. Bezoekers en gebruikers van onze natuurgebieden stellen veel vragen over het waarom van bepaalde beheermaatregelen. Hierdoor ontstaat een transparante online discussie tussen bezoekers en Staatsbosbeheer-medewerkers. Maar ook zien we dat natuurliefhebbers een foto van een paddenstoel of plant op twitter plaatsen, met de vraag welke soort het is.

Cijfers nieuwe media 2012	aantal
Staatsbosbeheer website: bezoeken	2.200.000
Staatsbosbeheer blogs	25
Staatsbosbeheer blogs lezers	331.000
Twitteraccount @Staatsbosbeheer: verzonden berichten	4.850
Twitter account @Staatsbosbeheer: volgers	10.325
You Tube filmpjes Staatsbosbeheer: bezoeken	163.000
Online Jaarverslag (Filmpje pakken): bezoeken	9.000
Facebook likes	2.500

Natuur en Jeugd

Kinderen, natuur en Staatsbosbeheer zijn onlosmakelijk met elkaar verbonden. Staatsbosbeheer ziet voor zichzelf een belangrijke rol weggelegd om kinderen (weer) in contact te brengen met natuur. Als kinderen de natuur niet kennen en de magische momenten van onverwachte natuurverschijnselen niet hebben beleefd, kunnen we niet verwachten dat ze later in hun leven zich zorgen zullen maken over hoe het met de natuur gaat of verantwoording voor de natuur nemen.

Staatsbosbeheer heeft een hele scala aan mogelijkheden om de jeugd de natuur te laten beleven en ontdekken: van "vrij-spelen"-locatie tot de boomfeestdag.

Wij delen onze activiteiten in volgens een "National standard, local flavour" principe. Staatsbosbeheer heeft zes landelijk jeugdproducten ontwikkeld, de national standard. Daarnaast heeft Staatsbosbeheer activiteiten die we aanbieden aan scholen, aan buitenschoolse opvangorganisaties en aan gezinnen met kinderen vanuit onze buitencentra en onze beheereenheden, "local flavour".

Deelnemers aan jeugdactiviteiten in sbb-terreinen 2012	aantal
Boomfeestdag	11.490
Landelijke jeugdactiviteiten (national standard)	6.313
Locale jeugdactiviteiten (local flavour)	45.839
Speelbossen	382.000
Vrijspelen	190.320
Totaal	635.962

Naar een rijke Waddenzee

In 2010 is het Programma naar een Rijke Waddenzee (PRW) van start gegaan. Het motto van het programma, ingesteld door de toenmalige minister van LNV, mevrouw Verburg, is: Samenwerken aan een Rijke Waddenzee, voor natuur en mens. In het programma werken overheden, natuurorganisaties en bedrijfsleven op verrassende manier samen. *Mutual gain*, leren door doen, ecosysteembenadering en transitie management hebben zich genesteld in de kern van de programma-aanpak.

Staatsbosbeheer is een actieve participant in het programma.

Goed beheer van het Werelderfgoed Waddenzee is in 2012 vol op de agenda gekomen. De manier waarop het beleid, de handhaving en het beheer van de Waddenzee nu is geregeld wordt door velen als zeer complex en ondoorzichtig ervaren. In 2012 is er in krantenartikelen en themanummers van tijdschriften aandacht voor gevraagd om het beheer goed te regelen en zo mogelijk de bestuurlijke drukte te verminderen. In een themanummer van De Levende Natuur in mei 2012 zijn alle ecologisch inhoudelijke issues van de Waddenzee toegankelijk beschreven. Ook hebben we meegewerkt aan het themanummer Wadden van het Vakblad Natuur Bos Landschap, speciaal gewijd aan het beheer en de wenselijke beheerorganisatie van de Waddenzee.

Goed beheer van de Waddenzee is een van de prioritaire programmadoelen van de Coalitie Wadden Natuurlijk. Vanaf het begin heeft Staatsbosbeheer geacteerd in de werkgroep beheer van de coalitie. Staatsbosbeheer heeft met het gebied rond Engelsmanplaat al langer ervaring met het samengaan van natuur en recreatie. Ervaringen die zijn benut om een initiërende rol te spelen in het vinden van een balans tussen beschermen en beleven (De ervaringen met praktische geleiding van het bezoek hebben we uitgerold naar een structurele samenwerking met de recreantenorganisaties. Onder trekkerschap van Vogelbescherming Nederland is het grote Waddenfondsproject Rust voor Vogels Ruimte voor Mensen ontwikkeld. Staatsbosbeheer participeert in dit project met gastheerschap en natuurbeleving op o.a. Engelsmanplaat en Posthuiswad Vlieland. En Staatsbosbeheer gaat samen met Vogelbescherming en Rijkswaterstaat werken aan de ontwikkeling van een kwelder- en platengebieden in de luwte van de geleidingsdam bij de uitwateringssluizen van Den Oever. Zo wordt, gebruikmakend met aanwezige structuren en de morfologie van de Waddenzee ter plekke, meer hoogwatervluchtplaatsen voor kwetsbare vogelsoorten gecreëerd.

Rivieren

Staatsbosbeheer beheert ca. 15.000 ha riviernatuur langs de rivieren. Ook in 2012 is kennis en ervaring in projecten van Stroomlijn (fase 1 en 2) en Ruimte voor de Rivier ingezet om ook in de toekomst het riviereengebied veiliger en mooier te maken. In het project Stroomlijn waar vegetatieontwikkeling in balans wordt gebracht met doorstroombaarheid van de rivier maakt Staatsbosbeheer in opdracht van Rijkswaterstaat een ruimtelijke visie waarbij natuur en veiligheid in balans kunnen zijn. Een goed voorbeeld is de Millingerwaard / Gelderse Poort bij Nijmegen. In 20 jaar is dit gebied uitgegroeid tot een natuur- en recreatiegebied van faam wat goed gecombineerd kan worden met de waterveiligheid opgaven. Veel bedreigde plantensoorten, en plantengemeenschappen passend bij een dynamisch rivierlandschap ontwikkelen zich nu prima. Tegelijkertijd is dit gebied recreatief in een stroomversnelling gekomen. Vroeger kon je alleen vanaf de dijk de landbouwuitwaarden zien. Nu struinen jaarlijks ca. 200.000 bezoekers door de uiterwaarden. De natuurontwikkeling heeft tot aantoonbare economische positieve ontwikkelingen geleid. In 2012 hebben we in de coalitie natuurlijke klimaatbuffers input geleverd in Deltaprogramma, onderdeel rivieren.

Weidevogels

In Staatsbosbeheergebieden heeft 9.800 ha een weidevogeldoelstelling. De afgelopen jaren zijn weidevogelinventarisaties uitgevoerd. Hieruit blijkt dat ondanks de landelijke achteruitgang van de weidevogels, bij Staatsbosbeheer bijna 50% van de gemeten oppervlakte (4.186 ha) het aantal weidevogels (BMP) iets vooruit is gegaan in de periode 2007 – 2011. Verder is 67 % van de weidevogelgebieden te kwalificeren als goed (> 60 Broedparen (BP) /100 ha); 8 % matig (45-60 BP/100 ha); 6,0% slecht (35-45 BP/100 ha) en 14,6% voldoet niet aan de norm (< 35 BP/100ha). Voorbeelden van goed scorende gebieden zijn Westwouderpolder en Polder Westzaan (Guisveld), Noord Holland. In Fryslân zijn Flieterpen en De Deelen goed functionerende weidevogel terreinen. De slechtst scorende gebieden zijn te vinden in Overijssel en Groningen.

Samenwerking en weidevogels

Staatsbosbeheer heeft al jaren ervaring in de samenwerking met boeren in het weidevogel- en graslandbeheer. Wij hebben een zakelijke relatie met ongeveer 5000 boeren en die samenwerking verloopt over het algemeen goed en dient een wederzijds belang; de agrariër krijgt ruimte voor zijn bedrijfsvoering en Staatsbosbeheer krijgt hulp in het beheer.

Staatsbosbeheer heeft de samenwerking met de Vereniging Natuurboeren. in 2012 verder uitgewerkt .

Staatsbosbeheer neemt deel aan het Weidevogelverbond Dit is een landelijk samenwerkingsverband, om de achteruitgang van de weidevogelstand in Nederland tot stilstand te brengen. Juist de samenhang van weidevogelreservaten binnen en buiten de EHS met daaromheen agrarische gebieden met weidevogelbeheer buiten de EHS, blijken goed te werken voor weidevogels.

De weidevogelkenniskring (een door het Verbond ingesteld kennisplatform) kwam met het advies dat het huidige, verspreide, beleid niet voldoet aan de ecologische randvoorwaarden van de weidevogels. Het beheer zou zich moeten concentreren in een aantal gebieden: het concept *kernegebieden* voor weidevogels. De adviezen werken door in gebruikgevingen van Staatsbosbeheer. Vanaf 2012 zullen deze adviezen worden opgenomen in de pachtovereenkomsten in weidevogelgebieden.

Samenwerking natuurorganisaties

De natuurorganisaties zijn afgelopen jaren geconfronteerd met ingrijpende veranderingen in de samenleving en in de rol van de overheid. Staatsbosbeheer en het Wereld Natuur Fonds hebben in 2012 het initiatief genomen om in een duo-conferentie de gevolgen van deze veranderingen te analyseren. We hebben externe relaties uitgenodigd om samen ‘een nieuw groen perspectief’ te bepalen. De eerste conferentie in juni 2012 stond in het licht van kritische reflectie; tijdens de tweede conferentie in september stond de vraag centraal: welke thema's zijn relevant voor het nadenken over de toekomst van de natuurbeweging en welke opties horen daarbij?

In 2013 bouwen we voort op de twee Woudschotenconferenties uit 2012 door als natuurorganisaties een gezamenlijke stip op de horizon zetten: wat is de winst voor de natuur en de samenleving als we gezamenlijk optrekken? Vanuit een gezamenlijke visie willen de natuurorganisaties hun maatschappelijke positie versterken en verbindingen leggen met andere maatschappelijke vraagstukken zoals recreatie en toerisme, waterveiligheid en gezondheid.

Aansluitend zijn jongeren uitgenodigd om ideeën te leveren, hoe zo'n vernieuwende koers vorm gegeven kan worden. Samen met dagblad Trouw werd door WNF en Staatsbosbeheer in 2012 een prijsvraag uitgeschreven onder Young Professionals. We riepen ze op om na te denken over hoe we nieuwe doelen in de Nederlandse natuur kunnen bereiken. De wedstrijd heet ‘Gezocht: Nederlandse natuurverdubbelaar’. Jarenlang heeft de natuurbeweging getracht vooral de achteruitgang tegen te houden, maar dat is niet genoeg. Het kan ambitieuzer en kansrijker in de toekomst. Aansluitend op een nieuwe koers, zijn jongeren uitgenodigd om ideeën te leveren, hoe zo'n vernieuwende koers vorm gegeven kan worden.

Participatie

In en om veel terreinen die we beheren, is sprake van intensief contact met onze burens, ondernemers en bezoekers. Dat gaat om vele tienduizenden contacten. Het merendeel daarvan verloopt positief en rimpelloos; een klein aantal echter levert spanningen op.

Staatsbosbeheer besteedt steeds meer aandacht aan burgerparticipatie, vrijwilligers en educatie. Als erkend leerbedrijf begeleiden medewerkers van Staatsbosbeheer in de rol van mentor of praktijkbegeleider jaarlijks diverse leerlingen en stagiaires.

In verschillende gebieden zijn Boomfeestdagen en natuurwerkdagen georganiseerd.

Staatsbosbeheer zoekt sinds jaren de samenwerking met maatschappelijke organisaties zoals zorginstellingen, reclassering etc.